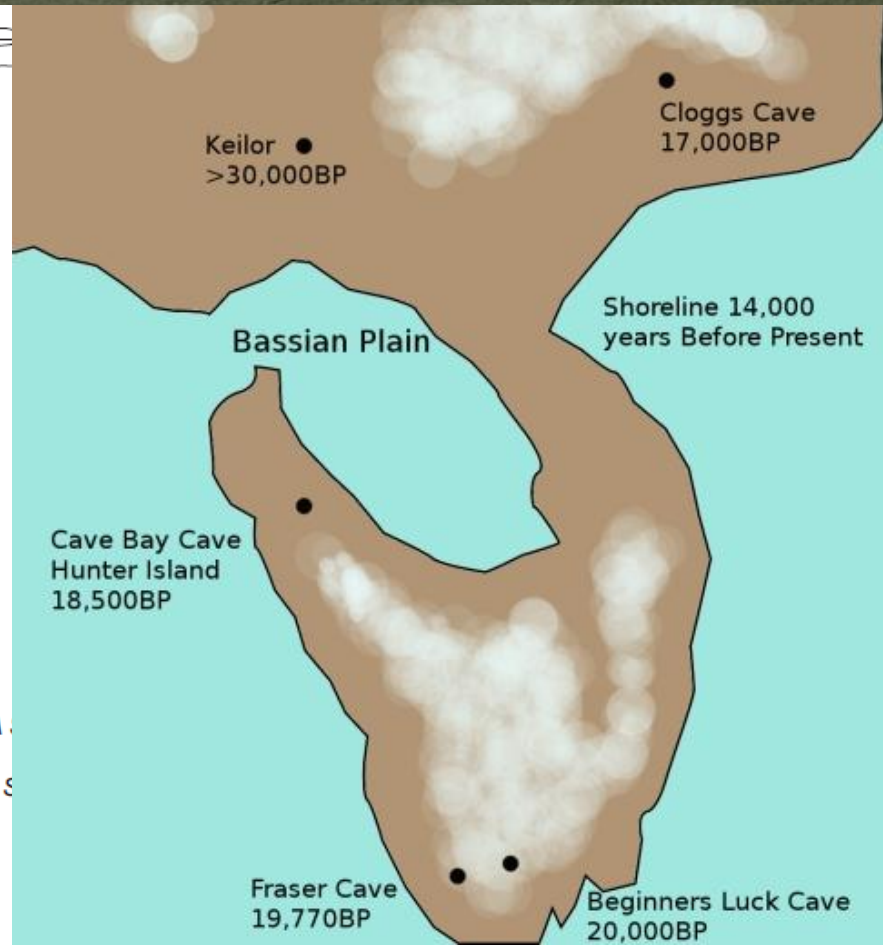
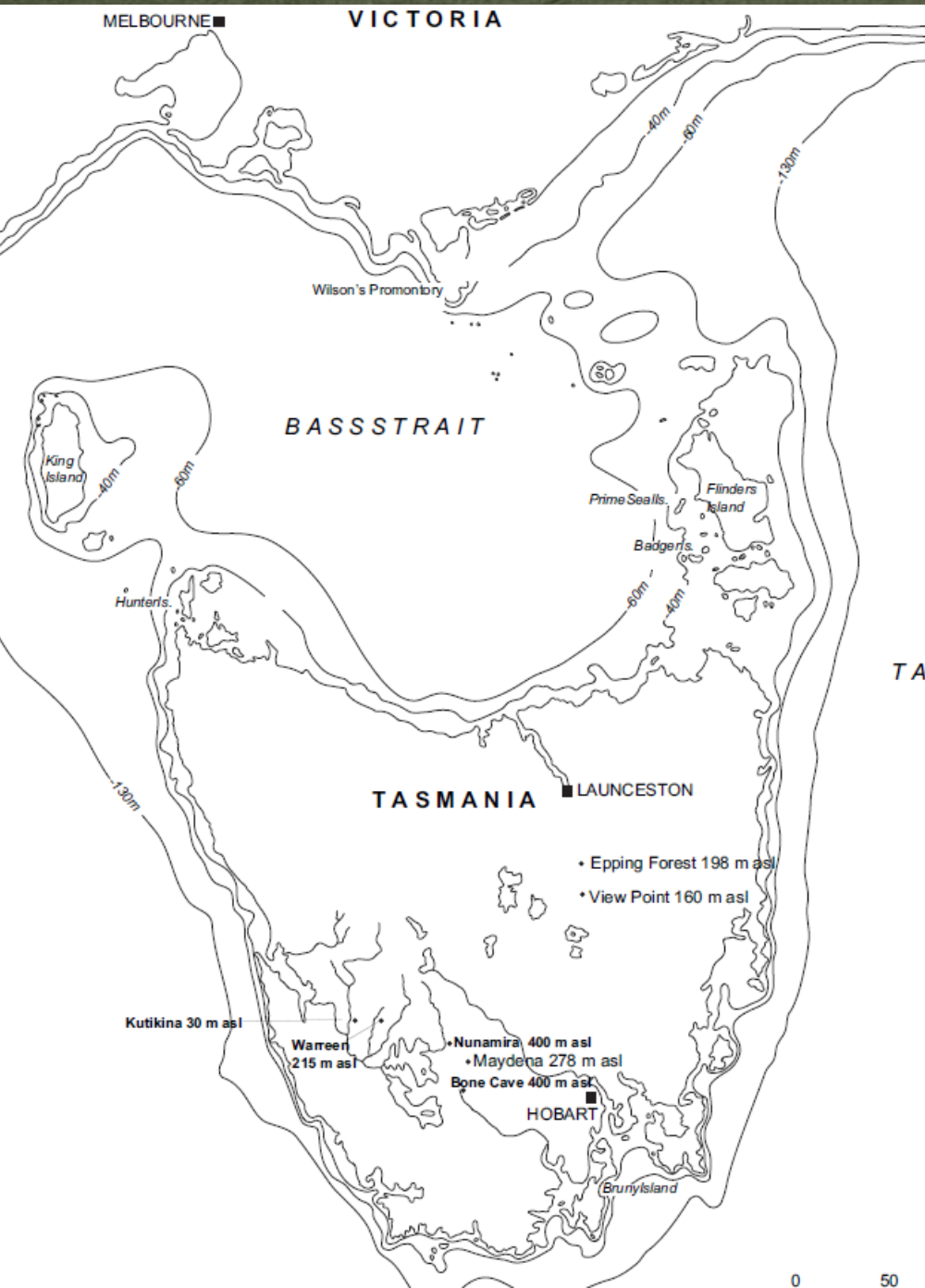

OSÍDLENÍ TASMÁNIE, GEOGRAFICKÁ IZOLACE A JEJÍ DOPADY NA LIDSKÉ POPULACE

- **PŘEDNÁŠKA 4 – KAPITOLA 7** v Hiscock, P. 2008. *Archaeology of Ancient Australia*. London: Routledge.

ÚVOD

- Proč se soustředit na Tasmánii?
- Původ a izolace tasmánských domorodců
- Osídlení Tasmánie při vrcholu glaciálu (LGM)
- ENSO a klimatické změny v holocénu
- Vyhynutí populací na přilehlých ostrovech
- Proč přestali tasmánci jíst ryby?

42°

Fluktující mořské hladiny na konci pleistocénu

POZDNÍ PLEISTOCÉN – OBDOBÍ 120 000 - 10 000 BP

Skupina tasmánských domorodců, 1859

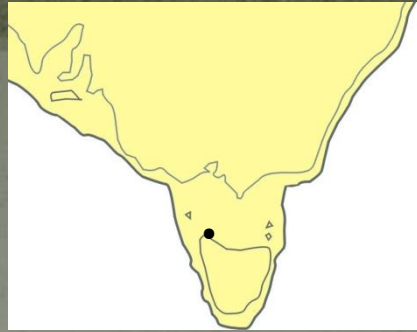
- Počet obyvatel na Tasmánii v době příchodu Evropanů je neznámý – nejlepší odhad je 3 000-5 000 lidí.
- Studie tasmánských skeletů (Pardoe 1991) ukázala, že genetický drift se v tasmánské populaci neprojevil. To znamená, že populace musela být o mnoho vyšší než se předpokládá, nebo že musela existovat vysoká míra exogamie.

- Žádní tasmánští domorodci dnes už nežijí
- Nezachovaly se ani žádné jazyky
- Dnes se k tasmánskému původu hlásí cca. 5 000 lidí

Poslední čtyři tasmánci, cca. 1860,
Truganini napravo (zemřela 1876)

- První Evropan na Tasmánii – Abel Tasman v roce 1642
- Ostrov pojmenoval Van Diemen 's Land
- 1772 – Francouzi
- 1773 – Angličani
- 1803 – první osada založena Angličany poblíž dnešního Hobartu
- Evropani zařadili tasmánské domorodce na nejnižší stupeň kulturního vývoje

- Velká jeskyně CAVE BAY CAVE
nejstarší osídlení ~23,000 BP –
charakterizována obdobími
osídlení a opouštění:

- 23,000 - 18,000 BP: bohaté kulturní vrstvy s
ohništi, artefakty a kostmi. Lov zaměřený na malé
klokany.
- 18,000 - 7,000 BP: (zvýšení mořských hladin)
osídlení jen vyjímečné – po tuto dobu je tato lokalita
prakticky opuštěna.
- Po 7,000 BP: jeskyně znovu osídlena po ustálení
mořských hladin.
- Znovu opuštěna a potom znovu osídlena před
2 500 BP

Jeskyně Kutikina

- Poprvé osídlena před 20 000 BP.
- Lokalita objevena v roce 1977 – do té doby se předpokládalo, že vnitrozemí jihozápadní Tasmánie nebylo v LGM osídlené.
- Výzkum v roce 1981: 1% kulturní vrstvy (0.67 m³) vyneslo 250 000 kostí a 75 000 artefaktů. Kostí nalezeny ve všech kulturních vrstvách: 90% klokan rudokrký, 8% vombat, 2% tasmánský čert a jiní malí vačnatci.
- Většina dlouhých kostí podélně rozlomena k získání kostního morku.
- Barvivo nalezeno ve většině kulturních vrstev.
- Co se týče kamenných artefaktů tak toto je nejbohatší archeologická lokalita doposud nalezena nejenom na Tasmánii, ale v celé Austrálii.
- Jeskyně opuštěna před zhruba 15 000 BP a nikdy znovu neosídlena.

Bennett's wallaby (*Macropus rufogriseus*)

Klokan rudokrký nebo Klokan bennettův

- Ve mnoha Tasmánských jeskyních se lidé zaměřovali skoro výhradně na lov tohoto druhu klokana (průměr 75% kostí).
- Průměrně 15% kostí zabírá vombat (*Vombatus ursinus*).
- Tento poměr je velmi podobný ve všech jeskyních.

- Vegetace v LGM v jihozápadních horách Tasmánie – travnaté planiny s křovisky a vřesovišti
- Ideální prostředí pro klokana rudokrkého – na rozdíl od větších klokanů se tento druh shromažďuje ve velkých skupinách na daných místech v krajině
- Usedavá zvířata s malým akčním rádiem (15-20 hektarů) – působiště mění méně než 30 metrů každé 2-3 roky

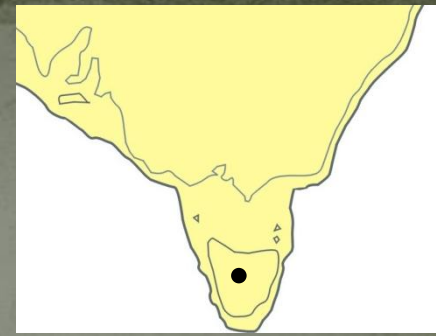
- Přední tasmánský archeolog Richard Cosgrove použil teorii 'nejoptimálnějšího způsobu získání potravy' (optimal foraging theory) ke tvrzení, že lov klokana rudokrkého byl v daných podmínkách nejjednodušší způsob přežití
- Lov klokana rudokrkého představoval vyvinutí poměrně málo úsilí za vysokou návratnost
- Lokality byly situovány v krajině na vhodných místech pro přístup ke předvídatelným zdrojům

Tasmánie v období pleistocénu

- Počet lokalit v horských údolích, kde osídlení začíná před přibl. 40,000 BP poukazuje na to, že lidé obsadili všechny ekologické zóny, včetně subalpských, poměrně brzo po příchodu do Sahulu
- Archeologický záznam ukazuje, že lidé došli do Tasmánie už před nejméně 40 000 BP a své chování v krajině přizpůsobili místním podmínkám

- Důkazem je 40 jeskyní a otevřených lokalit s obdivuhodnou zachovalostí. Tyto lokality zahrnují:
- Warreen Cave:
34,780 – 18,290 BP
- ORS 7:
30,840 – 2,500 BP
- Nunamira Cave:
30,420 – 11,630 BP
- Acheron Cave:
29,800 – 13,410 BP
- Bone Cave:
29,000 – 13,700 BP
- Kutikina Cave:
19,770 – 14,840 BP

Převis Parmarpar Meethaner:

- Lokalita osídlena od doby před 40 000 lety až do doby evropské kolonizace
- Jedna z nejdéle osídlených prehistorických lokalit na světě
- Archeologický výzkum nepokračoval na skalní dno takže teoreticky, osídlení může být i starší

1. [Macintosh site](#)
2. [Parmerpar Meethaner site](#)
3. Warragarra site
4. [King River Valley open sites](#) (see Holocene sites)
5. [Maneena Langatick Tattana Emita site](#) (Nelson River)
6. Acheron site
7. [Kutikina \(Fraser\) site](#)
8. Warreen site
9. [Ballwinne site](#)
10. Pt. Hibbs site
11. ORS7 site
12. [Beginners Luck site](#)
13. [Nunamira site](#)
14. [Nanwoon site](#)
15. [Bone Cave site](#)
16. Keyhole site
17. Wargata Mina site

Model pobřežního osídlení

- Sandra Bowdler argumentovala, že se lidé drželi obvyklých a vyzkoušených praktik nebo zvyků co se týče osídlování nových míst a získávání obživy
- Model pobřežního osídlení ('Coastal colonisation model') byl zaměřen na argument, že domorodci preferovali pobřežní oblasti
- Model byl založen na výzkumu Bowdlerové v 70 letech 20. století na ostrově Hunter Island u pobřeží severozápadní Tasmánie

ENSO (EL NIÑO/LA NIÑA SOUTHERN OSCILLATION)

- Soubor interakcí jednotlivých částí celosvětového klimatického systému a jejich kolísání, které se projevuje souslednými událostmi v atmosférické a oceánské cirkulaci
- Nejvýznamnějším známým zdrojem meziroční proměnlivosti počasí a klimatu v různých částech světa (s přibližným cyklem 3 až 8 let)
- Ne všechny oblasti světa jsou ovlivněny následky ENSO
- V Austrálii a na Tasmánii se El Nino projevuje vysoce proměnlivými srážkami, které jsou zapříčiněny změnami v oceánském a atmosférickém proudění v tropickém tichomoří.

Schéma obvyklého koloběhu. Rovníkové větry seskupí teplejší vodu směrem na západ Tichým oceánem k východnímu pobřeží Austrálie. Studená voda z hlubin stoupá k povrchu u pobřeží Jižní Ameriky.

El Niño: Teplejší voda se přiblíží k jihoamerickému pobřeží. Absence studené vody zvýší teploty.

EL NIÑO – velká sucha v Austrálii a na Tasmánii, nepravidelné srážky

La Niña: Teplejší voda je více na západ než obvykle.

SHELL MIDDEN

(odpadní kupa skládající se převážně z mušlí)

Nejčastější typ archeologické lokality na australském pobřeží.

Vyskytuje se i na březích jezer a řek.

Na ostrově Flinders Island a jiných ostrovech v Bassově úžině (tj. mořská úžina mezi Austrálií a Tasmánií) je mnoho middenů starších než 5 000 let. Middeny mladší než 5 000 let BP tam nejsou žádné.

- Osídlení na většině lokalitách v tasmánských horách skončilo po 15-13 000 BP (Parmepar Meethaner je výjimkou)
- Po LGM tuto oblast kolonizovali pralesy, zvýšily se srážky a obvyklé zdroje obživy se snižovaly
- Hlavní zdroj obživy – klokan rudokrký - byl vytlačen ze svého přirozeného prostředí (tj. otevřené travnaté plochy) novým vegetačním prostředím tj. pralesem
- Ukázka flexibilního chování v krajině – domorodci přežívali, alespoň sezónně, v alpském prostředí v období vrcholu glaciálu
- Změny v ekonomickém chování svědčí o adaptivních změnách, nikoli o dlouhodobé kontinuitě v ekonomickém chování

Mikrolity, jihozápadní Tasmánie, 30-12 kya

Mikrolity byly většinou multifunkční nástroje, ale >50% jich na pleistocenních lokalitách bylo používáno na zpracování kůží.

- Pleistocenní kostěné hroty z Tasmánie
- Nejstarší známé projektily a nástroje na zpracování kůží v Austrálii?
- 32-13kya (Webb a Allen 1990)
- Kostěné hroty – broušené klokaní kosti – na výrobu oblečení nebo využití jako hroty s násadou – žádné důkazy na použití násad ale nejsou.

Obchod

Kráter od nárazu
meteoritu před 816 000
lety.

Shrnutí

- Tasmánští domorodci mají geneticky a lingvisticky nejblíže k domorodcům, kteří žili v jihovýchodní Austrálii (místo jejich původu)
- Domorodci přišli na Tasmánii po souši v době nižších mořských hladin, když byla Tasmánie součástí Sahulu
- Po zvýšení mořské hladiny na dnešní úroveň před 12-10 000 lety se z Tasmánie stal ostrov a lidé, kteří tam zůstali, byli odříznuti od australských domorodců (geneticky, geograficky i společensky) a všech ostatních populací po dobu nejméně 10 000 let až do příchodu Evropanů na konci 18. století
- Všichni tasmánští domorodci vymřeli na infekční nemoci (od Evropanů) a násilí spojené s kolonizací Tasmánie v 19. století. Na Tasmánii, okolních ostrovech a v Austrálii dnes žije několik tisíc lidí, kteří se hlásí k tasmánskému původu.

- Mnohé tasmánské archeologické lokality, zvláště jeskyně, mají dlouhou historii osídlení, byly opakovaně osídlovány a opouštěny, a přináší mnoho důkazů o přizpůsobování se měnícím se podmínkám.

- Nejdůležitější zdroj potravy pro lidé žijící ve vnitrozemských lokalitách byl klokan rudokrký.

- Největší překvapení pro archeology bylo, že v době glaciálního maxima, když teploty byly nejnižší, se lidé uchylovali do vysokohorských oblastí, kde žili nedaleko ledovců a specializovali se na lov jednoho druhu zvířete: klokana rudokrkého. V menších počtech lovíli i jiná zvířata, jako je vombat nebo tasmánský čert (*Sarcophilus harrisi*). Klokan rudokrký ale představoval 70-90% lovených zvířat.

- Po skončení doby ledové byly vysokohorské oblasti Tasmánie postupně kolonizovány pralesy, což vytlačilo klokana rudokrkého, který preferoval travnaté plochy. V této době (před cca. 15-13 000 lety) lidé také opustili velkou většinu vnitrozemských jeskyní.

Zesílení klimatického jevu ENSO před zhruba 4-5 000 lety znamenalo pro Tasmánii a některé části Austrálie výrazně sušší a proměnlivější klima. Na některých menších ostrovech (např. Flinders Island), kde lidé přežili 5 000 let úplně izolováni od okolního světa, měla tato klimatická změna takový dopad, že tam lidé vyhynuli.

Na Tasmánii se lidé přizpůsobovali horšímu klimatu přeorganizováním své ekonomiky. Jedna ze změn zahrnovala ukončení rybolovu (na co bylo nutné stavět pasti) a zaměření se na jiné zdroje potravy např. tuleně, sběr koryšů, měkkýšů a ušní a lov ptáků buřňáků.